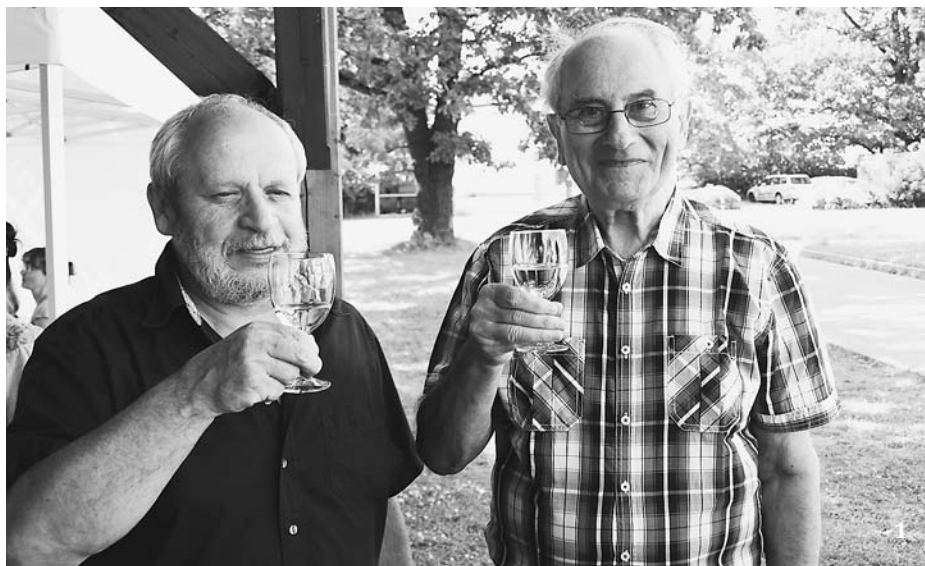

K osmdesátinám Josefa Ruska

Uvádí se, že k tomu, aby se vyvinula půda se všemi atributy, které ji charakterizují, je zapotřebí minimálně několik tisíc let. Pro vznik půd s dobře rozvinutým horizontem bohatým na organickou hmotu nacházíme v literatuře údaje hovořící o deseti-tisících až statisících let, to vše v závislosti na hlavních faktorech, jež jsou pro vznik a vývoj půd rozhodující (substrát – matečná hornina, podnebí, topografie, vegetace, půdní organismy).

Pro to, aby „vznikl“ erudovaný specialista, který jako jeden z prvních začal chápat a rozvíjet multidisciplinární přístup ve studiu půdního prostředí, byly zapotřebí analogické podmínky. Pravda, to vše v jiném, mám na mysli v lidském – časovém měřítku. Rád bych na tomto místě připomenul jednoho z předních představitelů, propagátorů, organizátorů a iniciátorů studia živé složky půd a strukturálních vazeb v síti rozmanitých funkčních souvislostí, kterým je prof. RNDr. Josef Rusek, DrSc.

Zkusme obdobně jako v případě vzniku a vývoje půd velmi krátce zrekapitulovat, které faktory hrály rozhodující roli:

- Substrát – matečná hornina – skromné poměry v jeho dětských letech v Petrovicích u Karviné na Ostravsku.
- Podnebí – pochopení a podpora ze strany rodiny, učitelů ve škole a později na univerzitě.
- Topografie – po základní škole a gymnáziu prostředí Masarykovy univerzity v Brně se skvělými učiteli a kolegy.
- Vegetace – zájem o botaniku už od dětství, pochopení souvislostí mezi nadzemní vegetací a oživením půd půdními živočichy; nový přístup ke studiu společenstev chvostoskoků ve vazbě na fytoocenózy v alpínských a subalpínských polohách Západních Tater.
- Půdní organismy – po entomologických začátcích (sběr a studium motýlů) důsledně celoživotní studium bezkřídlého hmyzu, především chvostoskoků.

1 Prof. Josef Rusek (vpravo) při návštěvě na slunovratovém posezení pracovníků Ústavu půdní biologie Biologického centra Akademie věd ČR v červnu 2018. Na snímku s Václavem Pižlem, specialistou na žížaly (Lumbricidae), jež dlouhodobě pracoval pod vedením J. Ruska a od r. 1998 po něm převzal vedení Ústavu půdní biologie. Foto K. Tajovský

2 Pro Živu J. Rusek připravil i čtenáři oceněný šestidílný seriál Živá půda, který vycházel v ročníku 2000.

Na obálce půdní výbrus s úlomky hornin a ekrementy půdních živočichů 3 a 4 Společenstva chvostoskoků různých stanovišť patří k hlavním tématům jeho výzkumu. Bílý a slepý chvostoskok *Protaphorura armata* žijící v pravých půdních podmínkách (obr. 3) a hemiedafický druh *Pseudosinella alba* z povrchové vrstvy půdy (4). Z článku J. Ruska Síla sukcese. Vývoj půdy na haldách chemické továrny (Živa 2006, 3: 128–131)

5 Vzorky půdy zalité v umělé pryskyřici. Výsledně se z nich získávají velmi tenké výbrusy. Z článku Vhledy do půdy (Živa 2008, 2: 94–96). Snímky J. Ruska, není-li uvedeno jinak

● Čas – faktor, který je i neúprosný a nelze ho opomíjet ani v případě Josefa Ruska. Jedním z mnoha pozitivních a významných milníků k připomenutí je jeho úsilí završené v r. 1986 vznikem samostatného pracoviště, ve kterém začal budovat tým rozvíjející studium půdní biologie v širších funkčních a strukturálních souvislostech; dnes Ústav půdní biologie Biologického centra Akademie věd České republiky.

A neúprosnost času? Přestože je prof. Rusek stále ve velmi dobré fyzické kondici, zdravotní důvody ho postupně donutily zanechat aktivní vědecké práce.

V letošním roce se v červenci Josef Rusek dožívá 80 let. Přejeme proto jubileatovi hodně pohody a klidu do dalších let!

Připojujeme za redakční radu a redakci blahopřání panu profesorovi za dlouhodobé ovlivňování Živy, ať již autorské – od poloviny 60. let zde vycházely jeho četné příspěvky, za všechny jmenujme v r. 2000 seriál s názvem Živá půda, za který obdržel Zvláštní ocenění časopisu Živa, i tehdy udělovanou čtenářskou Cenu Antonína Friče, nebo jako člena redakční rady – od r. 1973. Podrobněji se o Josefu Ruskovi dočtete v rozhovoru a článcích k jeho životním jubileím – např. v Živě 1988, 5: 180; 1998, 4: LXI; 2008, 4: L nebo 2013, 4: LXXVII–LXXIX.